non [1] vacuatur pars, quæ deficit, nec alii accrescit, ut ejus, qui primus accepit, legatum augere videatur: sed apud ipsum, qui habet, solida remaneat: nullius concursu deminuta. Et ideo si onus fuerit in persona ejus, apud quem remanet legatum adscriptum: hoc omnimodo impleat, ut voluntati testatoris pareatur. † Sin autem ad deficientis personam [hoc] onus fuerit collatum: hoc non sentiat is, qui non alienum, sed suum [tantum] legatum imminutum habet. Sed & varietatis non in occulto sit ratio: cum ideo videatur testator disjunctim [2] hoc reliquisse, ut unusquisque suum onus, non alienum agnoscat: Nam si contrarium volebat, nulla erit difficultas conjunctim ea disponere. §. 12. Quæ autem antiquis legibus dicta sunt *de his, quæ ut indignis* [3] *auferuntur*, & nos simili modo intacta servamus: sive in nostrum fiscum, sive [4] in alias [5] personas perveniant. §. 13. Cum autem in superiore parte legis non [6] aditam hereditatem minime, nisi [7] quibusdam personis, ad heredes [defuncti] transmitti disposuimus, necesse est, si [8] quis solidam hereditatem non adierit, hanc, si [9] quidem habeat substitutum, ad eum, si voluerit, & potuerit, pervenire. Quod si hoc non sit: vel ab intestato successores eam suscipiant: vel si nulli sint, vel accipere nolint, vel aliquo modo non capiant: tunc ad nostrum ærarium devolvatur. §. 14. Hæc autem omnia locum habere censemus, tam in testamentis, sive in scriptis, sive [10] sine scriptis habitis, quam in codicillis [11], & omni [12] ultimo elogio, vel [13] si quid ab intestato fuerit derelictum, nec non in mortis causa donationibus. Tantum etenim nobis superesse clementiæ, quod scientes etiam fiscum nostrum ultimum [14] ad caducorum vindicationem vocari, tamen nec [15] illi pepercimus [16], nec Augustum privilegium exercemus: sed quod [17] communiter omnibus prodest, hoc [rei] privatæ nostræ utilitati præferendum [18] esse censemus, nostrum esse prorium subjectorum commodum imperialiter existimantes. §. 15. Locum autem huic legi constituimus in his defunctorum elogiis, quæ posthac [19] composita fuerint: anteriores etenim casus suo marte discurrere concedimus. §. 16. Hæc omnia ad vos, *Patres Conscripti*, duximus esse fancienda: [scilicet] ut nemini maneat incognitus nostræ benevolentiæ labor: sed Edictis ex solennitate a nostris magistratibus propositis, omnibus innotescat. Dat. Kal. Jun. *Constantinop.* DN. JUSTIN. A. PP. IV. & PAUL. V. C. CONSS. 534.

TIT. LII.

DE HIS [20] QUI ANTE APERTAS TABULAS HEREDITATEM TRANSMITTUNT.

Hereditas ascendentium etiam non adita, transmittitur ad posteros per liberos institutos morientis, etiam clausis tabulis: quod obtinet in legatis & fideicommissis. Salic.

1. Impp. THEODOS. [21] & VALENT. AA. Hormisdæ P. P.

PEr hanc jubemus sanctionem, in posterum [valituram,] filios [22], seu filias, nepotes, aut neptes, pronepotes, aut proneptes, a patre, vel matre; avo, vel avia; proavo, vel proavia scriptos heredes: licet non [23] sint invicem substituti, seu cum extraneis [24], seu soli sint instituti, & ante apertas tabulas defuncti (sive se noverint scriptos heredes, sive ignoraverint) in [25] liberos suos, cujuscunque [26] sint sexus, vel gradus, derelictam sibi hereditariam portionem posse transmittere: memoratasque personas (si [27] tamen hereditatem non recusant) nulla hujusmodi præscriptione sibi obstante, eam tanquam debitam [28] vindicare. Quod scilicet etiam super legatis, seu fideicommissis a patre, vel a matre; avo, vel avia, proavo, vel proavia derelictis locum habet. Siquidem perindignum [29] est, fortuitas ob causas, vel casus humanos, nepotes, aut neptes, pronepotes, aut proneptes, avita, vel proavita successione fraudari, aliosque adversus [30] avitum, vel proavitum desiderium, vel institutum insperato [31] legati commodo, vel hereditatis gaudere. Habeant vero solatium tristitiæ [32] suæ, quibus est merito consulendum. Dat. 3. Non. April. post consulatum PROTOGENIS & ASTERII 450.

TIT. LIII.

QUANDO [33] DIES LEGATI, VEL FIDEICOMMISSI CEDIT.

De annuis *legatis vel fideicommissis.*

1. Impp. SEVERUS & ANTONINUS AA. Agrippæ.

SI competenti Judici annua [34] legata, vel fideicommissa tibi relicta probaveris, ab initio [35] cujusque anni exigendi ea habebis facultatem. Supposita 3. Kalend. Jun. SATURNINO & GALLO CONSS. 199.

Si agro pluribus relicto, cautum sit, Ut ad eum qui superfuisset, pertineret.

2. Idem AA. Prisco.

AGrum pluribus relictum nominatim animadvertimus: & cautum esse, *ut ad eum qui* [36] *superfuisset* [37], pertineret: Quicunque igitur is fuerit: ad heredem suum [38], dominium transmittit, nec tali [39] fideicommisso adstringitur [40]. PP. 15. Kal. Auguſt. CHILONE & LIBONE CONSS. 205.

De conditione, Cum ad certam ætatem pervenerit.

3. Idem AA. Æliæ.

SI Pontionilla ad [41] eam ætatem pervenit, cui legatum, vel fideicommissum relictum [42] erat; petitionem ad heredes transmisit, licet ante decesserit quam consequeretur legatum, vel fideicommissum. PP. 5. Kal. Auguſt. CHILONE & LIBONE CONSS. 205.

De conditione, cum liberos habuerit.

4. Idem AA. Ammiæ.

CUm uxori usufructus [43] fundi legatur, & ejus proprietas, cum [44] liberos habuerit; nato filio [45] statim proprietatis legati dies cedit: Nec [46] quicquam obest, si is decedat. PP. Kal. Auguſt. ANTONINO A. III. & GETA item III. CONSS. 209.

De petitione in tempus dilata.

5. Imp. ALEXAND. A. Maximo.

EX his verbis, *Do lego Æliæ Severinæ filiæ meæ, & Secundæ decem: quæ legata accipere debebit, cum* [47] *ad legitimam ætatem* [48] *pervenerit*: non conditio fideicommisso, vel legato inserta, sed petitio [49] in tempus legitimæ [50] ætatis dilata videtur. Et ideo, si Ælia Severina filia testatoris, cui legatum relictum est, die legati cedente, vita functa est, ad heredem suum actionem transmisit; scilicet ut eo tempore solutio fiat, quo Severina, si rebus humanis subtracta non fuisset, vigesimumquintum annum ætatis implesset. Non cœptum [51] enim annum, sed impletum [52], si de emolumento relicti fideicommissi tractetur, expectandum esse [juris] prudentibus placuit. PP. 13. Kal. Januar. ALEXANDRO A. II. & MARCELLO CONSS. 227.

De fideicommisso relicto ab intestato.

6. Impp. DIOCLET. & MAXIMIANUS, AA. & CC. Eusebio.

SI fideicommissum ab intestato [53] fuerit sorori tuæ relictum codicillis [54], & posteaquam dies fideicommissi cessit, [rebus humanis, licet] ignorans [55] fideicommissum, excesserit: actionem hujusmodi acquiri [56] potuisse, dissimulare non poteris: salva scilicet ab intestato succedenti quarta portione. Suppos. Kal. Maji, *Tyalis*, AA. CONSS.

TIT. LIV.

UT IN POSSESSIONEM [57] LEGATORUM, VEL [1] FIDEICOMMISSORUM SERVANDORUM CAUSA MITTATUR, ET QUANDO SATISDARI [58] DEBEAT.

De cognitione, an debeatur fideicommissum.

1. Divus ANTON. PIUS Salvio.

QUoniam nihil actor amplius [59] postulat, quam *ut fideicommissum minime satisdetur*: non debet is, qui juri dicundo præest, subtiliter [60] cognoscere, *debeatur necne fideicommissum*, sed tantum decernere, *ut satisdetur*. Sine die, & consule.

De cautione remissa.

2. Divus MARCUS [1] Stratonicæ.

IPsis rerum experimentis cognovimus ad publicam utilitatem pertinere, ut satisdationes, quæ voluntatis defunctorum tuendæ gratia in legatis, & fideicommissis introductæ sunt, eorundem voluntate remitti [2] possint. Quocunque enim judicio [3] voluntatis cautio legati, vel fideicommissi remitti potest. Sine die, & consule.

De pignore.

3. Impp. SEVER. & ANTON. AA. Symphoro.

SI postquam [4] servandi legati, seu fideicommissi gratia in possessionem inductus es, pignoris obligatio, aut venditio ab herede intervenerit: præcedere [5] causam tuam [6] quam jure prætorio [7] veluti pignus habuisti, manifestum est. PP. 11. Kal. Decembr. DEXTRO, & PRISCO CONSS. 197.

De rogata restituere hereditatem, cum morietur.

4. Imp. ANTONINUS A. Protagoræ.

CUm Artemidoram patri pupillorum tuorum heredem extitisse proponas: quamvis *ut fideicommissam hereditatem his, cum* [8] *moreretur, restituere* petita sit, nullam tamen adversus debitores hereditarios habent pupilli tui actionem. Plane, ut satis fideicommissorum nomine Artemidora det, (si [9] modo testator id fieri non prohibuerit) apud suum Judicem conveni. PP. 3. Kal. Julii, LÆTO II. & CEREALE CONSS. 216.

De jure missi in possessionem.

5. Imp. ALEXANDER A. Paulinæ.

QUi legati, sive fideicommissi servandi causa in possessionem mittuntur, non [10] proprietatem nanciscuntur, sed jus pignoris [11]. Ut autem, & post acceptum pignus satisfiat defuncti voluntati, competens Judex te adeunte providebit. PP. 3. Id. Auguſt. JULIANO II. & CRISPINO CONSS. 225.

De fideicommissario in possessionem mittendo.

6. Idem A. Donato.

CErta est forma jurisdictionis, qua fideicommissi servandi causa in possessionem rerum, quæ in causa hereditaria sunt, aut dolo malo esse deserunt, is, cui legati, vel fideicommissi nomine satis non datur, mittitur, vel in proprias [12] res heredis, si fideicommisso satis non fit post [13] sex menses quam peti cœperit, secundum divi Antonini [14] patris mei constitutionem. PP. 6. Id. Januar. FUSCO II. & DEXTRO CONSS. 226.

An cautio possit remitti.

7. Idem A. Proculiano.

SCire debetis, fideicommissi [quidem], & legati satisdationem remitti [15] posse, Divum Marcum & Divum Commodum constituisse. Ut autem *boni* [16] *viri arbitratu is, cui ususfructus relictus est, utatur fruatur*: minime satisdationem remitti testamento posse. PP. 10. Kal. Martii, FUSCO II. & DEXTRO CONSS. 226.

De relicto civitati.

8. Impp. DIOCLETIANUS, & MAXIMIANUS AA. & CC. Zenodoro.

COntra eos, sive successores eorum, qui Rempublicam administrantes [17] per officii necessitatem civitati sub conditione relicti fideicommissi fatis accipere debuerunt, quanti Reipublicæ interesset fatis acceptum non esse, dirigendam certum est actionem. Suppos. 7. Kal. Mart. CC. CONSS.

TIT. LV.

DE SUIS [18], ET LEGITIMIS LIBERIS, ET EX FILIA NEPOTIBUS AB INTESTATO VENIENTIBUS.

De sorore consanguinea.

1. Impp. SEVERUS & ANTONINUS AA. Crispinæ.

SI fratri [19] tuo legitima heres esse potes, centum [20] dierum prædinitione non excluderis ab acquirenda hereditate [21]. PP. 3. Non. Novemb. ANTONINO A. II. & GETA II. CONSS. 206.

De nepotibus ex diversis filiis.

2. Impp. DIOCLET. & MAXIMIAN. AA. Aviæ.

NEpotes ex diversis filiis varii numeri avo succedentes ab intestato, non pro virilibus portionibus, sed ex [22] stirpibus succedunt. S. 3. Kal. Martii, *Hadrianopoli*, ipsis AA. IV. & III. CONSS. 290.

3. Idem AA. & CC. Frontoni.

UT intestato defuncti filius [23] ac nepos ex alio, qui mortis ejus tempore in rebus humanis non invenitur, manentes in sacris [24] pariter [25] succedant: evidenter lege duodecim Tabularum cavetur: Quod & honorarii juris observatio sequitur. S. 15. Kal. Jul. AA. CONSS.

De posthumo filio & sorore defuncti.

4. Idem AA. & CC. Marcellæ.

INtestato [quidem] defuncto posthumum [26] suum heredem, quam sororem, licet consanguineam, haberi potiorem, ordo successionum lege duodecim [27] Tabularum factus nimis evidenter demonstrat. S. 6. Id. Dec. AA. CONSS.

De adoptato.

5. Idem AA. & CC. Appiano.

SI te parens, in cujus fuisti potestate, sollenniter in adoptionem [28] dedit: cum filiis naturalibus adoptivi patris ante, vel post quæsitis defuncto intestato succedere potes. Dat. 6. Kal. Mart. CC. CONSS.

De nato ex libera & servo.

6. Idem AA. & CC. Posidonio.

EX libera conceptus & servo, velut [29] spurius habetur: nec ut decurionis filius (quamvis pater ejus [naturalis] manumissus, & natalibus [30] suis restitutus hunc adeptus fuit honorem) defendi potest. Supposita 6. Idib. Februar. CC. CONSS.

De filio libertini.

7. Idem AA. & CC. Æmilianæ.

FIlium habere suum libertus [31] in potestate non prohibetur, cum ob præteritum statum ex legitimis nuptiis ingenuorum exemplo filios habere liberto non sit interdictum. S. 16. Kal. Mart. CC. CONSS.

De filia defuncti apud hostes.

8. Idem AA. & CC. Catoniæ.

APud hostes patre defuncto, filia communis vobis, quo casu mortis scientia [32] non posstulatur, heres extitit sua, & ad te transmisit [33] successionem. S. 12. Kal. Decembr. *Nicomediæ*, CC. CONSS.

De filiis, seu filiabus, & nepotibus, seu neptibus ex filia.

Avo, vel aviæ ab intestato morienti succedunt nepotes ex filia cum avunculis & materteris, cum deminutione tertiæ partis ejus portionis, in qua parens succederet, si viveret. Salic.

9. Imppp. VALENTIN. THEOD. & ARCAD. AAA. Constantino P. P.

SI defunctus cujuscunque sexus, aut numeri reliquerit filios, & ex filia diem functa, cujuscunque sexus, aut numeri nepotes, ejus partis, quam defuncta filia superstes patri inter fratres suos fuisset habitura, duas partes consequantur nepotes ex eadem filia: tertia [34] pars fratribus, sororibusve ejus quæ defuncta est, id est, filiis, filiabusque ejus de cujus bonis agitur, avunculis scilicet, sive materteris eorum, quorum commodo legem sancimus, accrescat [35]. † Hæc eadem, quæ de avi materni bonis constituimus, & de aviæ [36] maternæ, sive etiam paternæ simili æquitate sanximus: nisi forte avia elogia inurenda [37] impiis nepotibus justa femotis ratione dixerit, [& hoc fuerit legibus approbatum]. Non solum autem si intestatus avus, aviave decesserit [38], hæc nepotibus, quæ sancimus, jura servamus: sed & si avus, vel avia, quibus hujusmodi nepotes erunt, testati obierint, & præterierint [39] nepotes, aut exheredaverint. Eadem [40] & de injusto avorum testamento. Et si quæ filiæ poterant vel de re [41], vel de lite [42] competere actiones, nepotibus deferimus secundum justum nostræ legis modum, quæ de parentum inofficiosis testamentis competunt filiis. Dat. 5. Kal. Mart. *Mediolani*, TIMASIO, & PROMOTO CONSS. 389.

1 Fit hujus constitutionis mentio in *l.* 46. *ff. de pact.* 2 Satisdatio legati vel fideicommissi causa hereditatem restituere remitti potest, *ut hic, & l.* 4. *in fine. ff. ut. l. 7. Inst. ff. l. Nov.* 159. *in pr. vers. Si vero in universum.* Potest etiam remittere testator, ne heredis bonis hypotheca fiat subjecta legatariis. vid. Cluz. *l. fin. ff. ut fam. ercis.* 3. *fin.* 4. *pr.* Indicio. Idem erat multis aliis locis irrepitit. vid. Cujac. *ad Nov.* 22. hinc etiam coeptum a Justiniano fuit in remittenda cautione vulgari fideicommissaria, sufficere quodlibet indicium. *l.* 77. *in fin. ff. de cond. & demonst.* 4 *l.* 2. *f. qui patrem.* 5 Habens pignus prætorium in re aliqua, præsertur posteriori bus, emptionis etiam titulum habentibus. 6 Eadem temporum licit. ac non creditorum anteriorum. *l.* 5. 9. 4. *ff. h. t.* 7 Pignus prætorium dicitur quod jure prætorio, i. e. ex edicto constituitur. vid. *J. de prat. 34.* vid. Gothofr. *l.* 46. *ff. de cond. & demonst.* vid. Hotom. *ibi.* 8 Ante eventum dies incertus fideicommissum peti non potest: fideicommissi vero sua die præstandi cautio peti potest: nisi cautio a testatore sit remissa & meritio: causa enim cognita, ante diem & conditionem cavere quis cogitur. *l. 1 in fin. ff. qui satisd.* 9 *l.* 2. 5. *h. t. l.* 7. *J. h. t.* 10 *l.* 5. *ff. h. t.* 11 Prætorii. Pretorium enim pignus est, quod missio in possessionem constituit. *J. de prætorio pign. l.* 3. 9. 1. *ff. de rebus eorum. l.* 12. *ff. pro empt.* 12 Vid. *l.* 5. 8. 16. *ff. h. t.* 13 Legatarius in res heredis mittitur, si post sex menses quam adiit prætorem, heres neque satisfecit, neque satisfecit. 14 *d.* 5. 16. 15 Remittere latisdationem ei quem gravavit legato, vel fideicommisso, testator potest, *ut hic, l.* 2. 3. *h. t. l.* 12. *ff. ut leg. l.* 77. *in fin. ff. de condition. & demonstrat.* Remittitur quoque hoc fatisdatio fratri gravato restituere alteri fratri: & matri gravatæ restituere suis filiis, nisi ad secunda vota transierit. *l.* 6. 8. 1 *ff. ad Sc. Trebellian.* Vide Joseph. Ludovic. *decision.* 63. *num.* 2. 16 Satisdatio legati heredi quidem remitti potest, sed non illa qua caveat se reste ulturum fruiturum: quamque finitus fuerit ulustructus rem restituturum. *Synopf. Basil.* 44. *tit.* 21. *cap.* 7. dixi ad *l.* 13. *de usufructu.* 17 Ito legato reipublicæ tenentur eius administratores latisdationem ab herede petere, alias negligentes tenentur in id quod reipublicæ interest. facit *l.* 1. 2. 3. 8. *l. ult. ff. de magistratibus conveniend.* l. 2. *J. de actio. rer.* facit *l.* 26. *ff. de neg.* 18 Dixi ad *L.* 38. *D.* 4. 16. 19 Hæc lex non est de liberis, sed de agnatis ex transverso, hoc tamen ideo factum esse potuit, ut intelligeremus in successionibus intestatorum, quid jure civili, & prætorio interesset, quod collata, & conjuncta *l.* 2. 3. *qui admitt.* apparebit ibidim. Jus prætorium per se temporarium est. *l.* 35. *ff. de obligationibus. Inftitut. de perpetuis & temporalibus actionibus.* civile, perpetuum. 20 Heres legitimus succedendi ure non excluditur centum diebus. 21 Cur ita? quia tempus centum dierum bonorum possessionibus præstitum est, non hereditatibus. *Synopf. Basil.* 41. *tit.* 2. *c.* 24.

22 Nepotes ex diversis filiis avo succedunt ex stirpibus. *ut hic.* id est, in stirpes. §. 6. *Inst. de hereditat. quæ ab intest. non* 118. *c.* 1. *in fin.* in stirpem Cuj. 2. *tit.* 8. §. 3. *in fin.* seu portionem patris sui, non in capita. 23 Cum filiis defuncti veniunt defuncti nepotes. 24 Vid. *l. ult. in fin. J. ad Sc. Tertull.* 25 Si tamen nepos unicus sit: aliquin si filius tuus sit, quatuor nepotes: hereditas non in quinque, sed in duas partes dividetur. vide *Nov.* 18. *c.* 1. Ideoque sive nepotes patruis concurrant, *ut hic*: sive patruum liberi, in stirpes semper succedent. *l.* 2. §. *h. t.* 26 Posthumus admittitur ad hereditatem defuncti. *l.* 3. §. 9. *f. de stat.* & forori defuncti præterito, *ut hic.* 27 *d.* §. 9. 28 Adoptivus admittitur ad successionem cum filiis legitimis & naturalibus, sive ante, sive post adoptionem nati fint. *Synopf. Basil.* 45. *tit.* 2. *c.* 26. & 4. Harm. 8. §. 8. *l.* 1. §. 6. *f. unde liberi.* § 2. *Inft. de her. qua ab intestato.* 29 Παρεγγράπτα 45. *Ecl.* 2. *c.* 28. *l.* 1. *Supp. falsitat.* 30 Dixi ad *l.* 2. *ff. de jure auctorum.* 31 Nihil impedit quominus libertus filis posit succedere, cum eos habeat in potestate. 32 Sui heredes etiamsi ignorantes fe heredes esse, naturæ concesserint, hereditatem parentum transmittunt ad heredes suos. 33 Transmittit hereditatem etiam non adtam heres suus ad quosecum que heredes licet extraneos, *ut hic.* Cujus sententiæ variæ exceptiones vide apud Sochium *reg.* 73. adde quæ de transmissione dixi ad *l. unic. §. c. fupr. de caducis tollendis.* 34 Nepos ex filia avo materno succedit cum avunculis & materteris, cum deminutione tertiæ ejus portionis in qua mater ejus succederet, si viveret, *ut hic, & l.* 19. *f. de collat. l.* 4. *C Theod. de legit. her.* § 15. *in fin. Inft. de her. qua ab intestato.* Hodie fine deminutione succedit, *l. ult. J. cod. Nov.* 18. *c.* 4. *&* 118. *c.* 1. licet neque fui, neque legitimi fint. Ideoque hæc lex ejusque similes abrogantur: abrogatur etiam jus vetus quo ex filia nati, post hiscum agnatum vocabantur. § 15. *Inft. de her. qua ab intest.* 35 Hic integra sententia. *C. Theod. de succ. Sarmatum.* 36 Hic integra *lunij sequitur, habebit ex filia nepotes, sed præterea filios non habebit, sed qui præterea nepotes posint habebit adgnatos, in quandam Falcidiam, & in deductionem nepotis jure succedunt.* 37 Nepotes ut succedunt aviæ materno. 38 Ne dicas cum Accursio, Nepotes ex filio justis de causis posse exheredari ab avia. Nam agitur hic de successionibus ab intestato, nemo vero exheredatur ab intestato, sed nepotem exheredatum a patre, vel matre non repræsentare vicem sui parentis in successione avi, vel aviæ. adde Cuias. 18. *obs.* 17. 39 *Defuerit. d. l. 2. C. Theod.* 39 Nepotes ex filia præterita rumpunt testamentum aut injuste exheredati querela inofficiosi unius. 40 Hæc vox deeft in *C. Theod. d. loco.* 41 De hereditatis petitione. 42 Querela inofficiosi.

De capitis deminutione.

10. Impp. THEOD. & VALENTIN. [1] AA. Maximo [2] P. P.

UBi aviarum successio morte interveniente discutitur, capitis deminutio [3] paterna [4] quærenda non est. Tunc enim in hujusmodi hereditatibus filiorum status, aut persona spectatur, quotiens de ejus bonis, qui potestatem familiæ potuit habere, tractatur. Dat. 15. [5] Kal. Octobr. *Ravennæ*, THEODOSIO XIII. & VALENTINIANO III. AA. CONSS. 430.

De parentibus & liberis defuncti, vel defunctæ.

11. Impp. THEODOS. & VALENT. AA. ad Senatum Urbis Romæ.

SI matre [6] superstite filius, vel filia, qui quæve moritur, filios dereliquerit: omnimodo patri suo, matrive [suæ] ipso [7] jure succedant, quod sine dubio & de pronepotibus observandum [esse] censemus. Dat. Id. Novemb. THEOD. XV. & VALENT. [III.] AA. CONSS. 430.

De liberis & transversalibus.

12. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ P. P.

QUotiens aliquis, vel aliqua, intestatus, vel intestata, mortuus, vel mortua fuerit, nepotibus, vel pronepotibus cujuscunque sexus, vel deinceps aliis descendentibus derelictis, quibus *Unde liberi* bonorum possessio minime competit, & insuper ex latere quibuscunque agnatis, minime [8] possint iidem agnati quartam partem hereditatis mortuæ personæ, sibi vindicare, sed descendentes [9] soli [10] ad mortui successionem vocentur. Quod tantum in futuris [11], non etiam præteritis negotiis servari decernimus. Dat. Kal. Jul. *Constantinop.* DN. JUSTINIANO A. PP. II. CONS. 528.

De liberis.

In AUTHENT. de heredibus ab intestato. §. 1. col. 9. tit. 1. ex Novell. 118. cap. 1.

IN successionem mortui patrisfamilias, sive filiifamilias liberi ejus [12] si sunt, omnibus aliis prælati succedunt. Primi quidem gradus æqualiter [13] succedunt: nepotes & ulteriores in [14] stirpes: non distinguendo sexum [15], vel jura [16] potestatis, sed sola naturali causa inspecta.

TIT. LVI.
AD SENATUSCONSULTUM TERTYLLIANUM [17].

De infantibus.

1. Impp. DIOCLETIANUS & [18] MAXIMIAN. AA. & CC. Vivianæ.

LIcet liberi matribus ab intestato ita demum per se heredes existant, si fari [19] possint: tamen matres liberis, etiamsi infantes [20] naturæ concesserint, posse succedere, nulla dubitatio est. PP. 10. Kalend. April. TIBERIANO & DIONE CONSS. 293.

Patrem matri præferri.

2. Iidem AA. & CC. Rhesæ.

IN successione filii, vel filiæ communis, sine liberis & fratribus [21] & sororibus morientis, pater [22] manumissor [23], quia ei sit vetus jus servatum, matri præfertur. S. 6. Id. Dec. CC. CONSS. 293.

De præscriptione tutoris non petiti.

3. Imp. CONSTANTIUS A. Catulino proconsuli Africæ.

MAtres, quæ puberes amiserunt filios, licet impuberibus [eis] tutores [24] non petierint, præscriptione [25] [tamen] non petiti tutoris ad excludendam eorum successionem minime debere præscribi, certum est. Dat. 6. Kalend. August. CONSTANTIO A. VII. & CONSTANTE CONSS. 354.

De secundo nubentibus.

4. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio P. P.

SI qua mulier nequaquam religionem [26] priori viro, ex quo filios, seu filias non habet, nuptiarum festinatione [27] præstiterit, ex jure quidem notissimo infamis fit, nisi [28] hujusmodi maculam imperiale beneficium ei remittat: sin autem ei filii erunt, seu filiæ, & impetraverit indulgentiam, infamiæ [29] abolitionem permittimus, & cæterarum pœnarum antiquationem, si facultatum omnium, quæ fuerunt tempore nuptiarum, medietatem filio, vel filiæ, filiis, seu filiabus donaverit, quos habebat ex viro priore susceptos, pure scilicet & omni donationis solennitate completa, nec retento quidem usufructu. Quem quidem semissem si duobus filiis, seu filiabus, pluribusve donaverit, & forte fatali [30] unus, vel una, seu alius, vel alia ex iisdem intestatus, vel intestata obierit: semper ad [31] superstites fratres, vel sorores volumus pertinere. † Si autem universi, vel universæ intestati diem obierint, duræ [32] fortunæ ad matrem solatia ex integro revertantur: ita scilicet ut hunc semissem, quem filiis, vel filiabus donaverat, intestato diem obeuntibus, rursus ipsa separatim ab ultimi filii, vel filiæ hereditate præsumat. PP. 15. Kal. Januar. GRATIANO V. & THEODOSIO AA. CONSS. 380.

5. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Senatui Urbis Romæ.

MAter [33], quæ [34] defuncto filio, filiæve sine liberis, ex testamento, vel ab intestato succedit, si matrimonium secundum post [35] mortem filii, vel filiæ non contraxerit, omnia filii [seu filiæ] morte delata, vel derelicta pleno jure acquirat. Sin vero alterius [36] mariti conjugium elegerit, extrinsecus [37] quidem quæsita filio, filiæve, simili firmitate possideat: rerum vero paternarum [38] defuncti solo usufructu humanitatis contemplatione potiatur, proprietatem [& sororibus, &] fratribus [39] transmissura defuncti. Dat. 7. Idib. Novemb. *Ravennæ*, THEODOSIO XII. & VALENTINIANO II. AA. CONSS. 426.

Mater tutrix filii privatur ejus hereditate, si transivit ad secunda vota, antequam tutorem alium ei fecerit ordinari. Salic.

6. Iidem AA. Florentino P. P.

OMnem [40] [matri] sive ab intestato, sive jure substitutionis, si filius impubes moritur, denegandam volumus successionem, si ea legitima liberorum tutela suscepta, ad secundas contra sacramentum præstitum adspiravit nuptias, antequam [41] ei tutorem alium fecerit ordinari, eique, quod debetur ex ratione tutelæ gestæ, persolverit. Dat. 7. Id. Jul. *Constantinopoli*, THEODOSIO A. XVI. & FESTO CONSS. 439.

De defuncti vel defunctæ matre, fratribus, sororibus, patruo, patrueli, & patruelis filio. 1. De patre, matre, fratribus, & sororibus. De secundo nubente.

7. Imp. JUSTINIANUS A. Mennæ P. P.

SI quis, vel si qua, matre superstite, & fratre vel legitimo, vel sola cognationis jura habente, intestatus, vel intestata decesserit: non excludi a filii successione matrem, sed una [42] cum fratre mortui, vel mortuæ, si superstes vel filius, vel privignus [43] ipsius sit, ad eam pervenire, ad similitudinem sororum mortui, vel mortuæ: ita tamen, ut si quidem solæ [44] sorores agnatæ, vel cognatæ, & mater defuncti, vel defunctæ supersint: pro veterum legum tenore dimidiam quidem mater, alteram vero dimidiam [partem] omnes sorores habeant. Sin vero matre superstite & fratre, vel [45] fratribus solis, vel etiam cum sororibus intestatus quis, vel intestata moriatur, in capita distribuatur ejus hereditas: nec liceat matri occasione sororum mortui, vel mortuæ ampliorem partem sibi vendicare, quam rata portio capitum exigit: patruo scilicet mortui, vel mortuæ, & ejus filio, vel nepote nullum jus ad ejus hereditatem (matre [ejus] herede existente) habentibus: nec ex veteribus legibus, vel ex constitutionibus partem matris minui. §. 1. Sin autem defuncta persona non solum matrem, & fratres, & sorores superstites habeat, sed etiam [46] patrem: si quidem sui juris decessit, quia patris persona interveniens matris jura superare videtur: omnibus pio animo providentes, sancimus fratres quidem, & sorores mortuæ personæ ad successionem proprietatis solos pro [47] virili portione vocari: patri autem, & matri usumfructum [48] totius successionis pro besse competere, æqua lance inter [49] patrem & matrem dividendum,

1 Impp. Honorius & Theodosius AA. *Cod. Theod.* 2 *Maximo præfecto urbi*, *l.* 5. *C. Theod. de legit. her.* 3 Adde *l.* 1. §. 4. *ff. de suis.* 4 Materna, ita extat in C. Theod. *d. l.* 5. & ita legi in Basilicis *lib.* 45. Cujac. 18. *obs.* 7. notat. & rectius, ut sit sensus, Natum post emancipationem matris jure civili avo materno succedere, aviæ paternæ, vel maternæ non succedere. ad hæc frustra quæri, *mater* an fuerit emancipata, quia avia (ut & quævis mulier) familiæ potestatem non habet. *l.* 13. *ff. de suis. l.* 8. *J. de præscript. longi tempor. Leon. Nov.* 25. De emancipatione adde *l.* 7. *C. Th. h. t.* 5 Dat. 5. Kal. Octob. Ravennæ, Theod. A. 9. & Constantino 3. Coss. C. Theod. 6 In successione ab intestato, descendentes ascendentibus præferuntur, *ut hic*, & 45. *Ecl.* 2. *c.* 32. *l.* 2. §. 6. *ff. ad SC. Tertull.* §. 3. *Inst. de SC. Tertull. Nov.* 118. *c.* 1. *Lex* 8. *in fin. C. Theod. de legit.* estque hæc lex pars *legis* 5. *J. ad SC. Tertull.* 7 Liberi ipso jure parentibus succedunt. 8 Abrogatur pars *leg.* 9. *supr. eod.* & similes, de quibus *ibi dixi.* 9 Descendentium appellatione in infinitum descendentes intelliguntur: ut hac voce fideicommissi progressum in infinitum intelligamus. 4. Simeon. de Prætis 3. *de interpretat.* 3. *dubitat.* 1. *solutione* 10. veluti si dixero: *Bona mea ad descendentes meos pervenire volo & ideo alienari veto.* longissimo etiam gradu descendentes eo fideicommisso continebuntur. Bellovisanus *Nov. de restitut.* 39. §. *nos igitur*: Alex. 1. *Consil.* 56. Natta *Consil.* 437. 10 *Nov.* 18. *c.* 4. *Nov.* 118. *c.* 1. 11 *l.* 7. *S. de legib.* 12 In successione defuncti liberi omnibus præferuntur. 13 Primo gradu liberi inter se æqualiter succedunt. 14 Nepotes inter se vel cum patruis vel cum amitis succedunt in stirpes. *l.* 2. 3. *supr. h. t.* 15 Confirmatur *lex ult. supr. eod. l.* 9. *supr. h. t.* & similibus legibus abrogatis. 16 Id adjectum videtur propter *legem* 10. *supr. h. t.*

17 Dixi ad *L.* 38. *D.* 17. quo matres succedunt liberis ab intestato mortuis nulla relicta prole. 18 Theodosio videtur hæc lex tribui. *Nov.* 158. 19 Major infante per se matris hereditatem potest petere, vid. *l.* 18. *S. de jur. delib.* 20 Hoc innuit, Etiamsi filius infans ex SC. Orphitiano matri non succedebat, nisi per patrem aut tutorem: ex Tertylliano tamen, matrem cujusque ætatis filio succedere. 21 Parentes, filiis sine liberis & fratribus mortuis succedunt, *ut hic*: Verum lege Hispanica patrem succedere filio notat Duenazius *reg.* 364. fratre defuncti excluso: Ubi etiam notat alia lege Hispanica, filium qui nullos habeat liberos, patrem vel matrem onerare non posse, nisi ad tertiam bonorum partem, præterquam in locis & civitatibus, quæ bona radici, hoc est, genti addicunt. 22 In successione filii pater præfertur matri. *ut hic*, & *l.* 2. §. 15. *ff. h. t.* §. 3. *Inst. eod. l.* 10. *ff. de suis.* hodie non præfertur. *l. ult.* §. 1. *infr. h. t.* 23 *l.* 10. *ff. de suis.* manumittit filium, qui emancipat. 24 Mater quæ filio tutorem non petit, filio non succedit, si quidem is impubes decessit; si pubes, succedit. *l.* 6. *J. h.t.* 41. *Ecl.* 1. *c.* 32. adde *l.* 2. §. 1. *l.* 4. §. 2. *ff. qui petant tutor. l.* 2. *supr. si advers. delict.* & 5. Harm. 8. §. 92. 25 De præscriptione, id est, exceptione, non petiti tutoris: Præscriptio enim exceptio: hinc liber Tertulliani *de præscript. adversus hæret.* id est, de defensionibus & exceptionibus adversus hæreticos. 26 Religionem viro mortuo uxor debet, hoc est, intra annum luctus alteri nubere non debet. 27 Intra annum luctus sc. vid. *l.* 1. *S. de sec. nupt.* Nuptiarum festinatarum hæc est matri pœna, ut fiat infamis (nisi princeps ei infamiam remittat) quin ut princeps remittat, dimidiam bonorum quæ tempore nuptiarum habuerit amittit, liberis adquirendam, ne retento quidem usufructu & eo quidem amplius, ut si unus liberorum decedat, fratres superstites ei defuncto succedant. quod si universi intestato mortui sint, duræ fortunæ ad matrem solatia revertentur, hoc est, successio liberorum ad matrem revertetur. *Synops. Basil.* 45. *tit.* 1. *c.* 33. 28 *Novell.* 22. *c.* 22. *vers. sed neque.* adde quæ dixi ad *l.* 15. *S. ex quibus caus. infam.* 29 Princeps notam infamiæ potest remittere. 30 Mortem intelligit, quam prudentiores non fato, sed Dei providentiæ attribuunt. 31 Et ita fratres matres excludebant, *ut hic*, & §. 3. *vers. frater. Inst. eod.* hodie non excludunt. *l.* 7. *infr. h. t.* 32 Vid. *l.* 28. *supr. de inoffic. l. ult. supr. de inst. l.* 15. *ff. de inoffic. l.* 7. *in fin. ff. unde liberi. l.* 26. *in fin. ff. si quis omiss. caus. test. l.* 78. *ff. de cond. & dem.* 33 *Synops. Basil.* 45. *tit.* 1. *cap.* 34. 34 Quæ habet jus liberorum defuncto &c. *l.* 8. *C. Theod. de legit. her.* 35 Quid si ante mortem filii? olim in omnibus bonis filii, cum profectitiis tum adventitiis solum habebat usumfructum. *l.* 3. *in fin. supr. de secund. nupt.* Hodie id immutatum est, ut mox dicetur. 36 Mater nubens post mortem filii, pro sua parte adventitia filii bona pleno jure capiebat, profectitia a patre ususfructus tantum jure, *ut hic*: Hodie mater cum fratribus & sororibus defuncti succedit in virilem pleno jure in bonis adventitiis & profectitiis, sive in viduitate permanserit, sive ad secundas nuptias venerit ante vel post mortem filii. vid. *Nov.* 2. *c.* 3. 37 Id est, adventitia filii. 38 *Nov.* 22. *c.* 40. *l.* 10. *J. de legit. her.* 39 Vox *fratribus*, deest in C. Theod. quod a Triboniano mutatum, placuit enim Justiniano, ut & cum *sororibus* mater veniret in virilem. 40 Si mater non iteraturam se nuptias promiserit, legitimaque filii tutela suscepta, secundum postea matrimonium contraxerit, filio qui decedit impubes, non succedet, ne quidem a patre substituta: nisi prius ei tutorem petierit, & quæcunque debentur ex ratione gestæ tutelæ persolverit. *Synops. Basil.* 45. *tit.* 1. *c.* 35. vid. *l.* 3. *supr. h. t. l.* 10. *J. de legit. her.* 5. Harm. 8. §. 92. 41 *l.* 3. *supr. h. t.* Mater tutrix filii privatur ejus hereditate, si nupsit iterum antequam ei tutorem petierit, & ita cessat Tertyllianum, *ut hic* & *Novell.* 22. *c.* 40. & *d. l.* 10. adde *l.* 6. *J. in quib. caus. pign.* 42 Olim frater defuncti ejus matrem excludebat. *l.* 4. *vers. quem quidem. supr. h. t.* §. 3. *vers. frater. Inst. eod.* hodie non excludit, *ut hic* & *Nov.* 22. *c.* 47. §. 2. *Nov.* 118. *c.* 2. 43 Vid. Cujac. 12. *obs.* 7. 44 Si defuncti mater & solæ sorores extabant, mater in semissem succedebat, reliquæ sorores in alium semissem, *ut hic*: hodie in virilem. *Nov.* 22. *c.* 47. *Auth.* & *cum solis. J. eod.* 45 Si defuncto mater & fratres, vel mater, fratres, & sorores fuerint, mater virilem obtinet. 46 Si defuncto pater, mater, fratres, & sorores extiterint, quomodo succeditur? Si defunctus sui juris fuit, integra proprietas ad fratres, dimidia ususfructus ad patrem & matrem defuncti, *ut hic*: altera dimidia ad reliquos fratres defuncti deferebatur, *ut hic*. Paulo post integer ususfructus patri attributus fuit. *l.* 13. *J. de legit.* Tandem usus loco, virilis proprietatis patri data est. *Nov.* 118. *c.* 2. Si vero defunctus sui juris non fuit, ususfructus integer patri soli adquirebatur, *ut hic*: quod tamen immutatum est, ut mox dicam. Proprietas vero adquirebatur matri & dimidia ususfructus, si solis sororibus defuncti concurrit: virilis, si cum fratribus solis aut cum fratribus simul & sororibus defuncti concurrebat. 47 *l.* 11. *supr. fam. ercisc.* 48 Al. *Ususfructus totius successionis semissem competere.* quæ lectio est sincera. 49 Olim pater matri præferebatur, & ita abrogatur *l.* 2. §. 15. *ff. h. t.* §. 3. *vers. pater. Inst. eod. l.* 2. *supr. h. t. l.* 10. *ff. de suis & legit.*

dendum,

dendum, reliqua parte ususfructus apud fratres & sorores remanente. Sin vero defuncta persona in sacris patris [1] constituta decesserit: pater quidem usumfructum quem & vivente filio habebat, teneat, donec vivat, incorruptum: mater autem, quia [hunc] usumfructum habere vivente patre non potest, totum apud patrem constitutum: una cum fratribus defunctæ personæ ad proprietatem vocetur, scilicet cum sororibus sola in dimidia [2], cum fratribus, vel promiscui [3] generis secundum supradictam distributionem in virilem portionem: Omnibus videlicet, quæ de mulieribus ad secundas nuptias migrantibus sancita sunt, in suo statu durantibus. Dat. Kal. Jun. *Constantinop.* JUSTINIANO A. PP. II. CONS. 528.

Si cum matre concurrant fratres, vel sorores, vel fratres & sorores.

In AUTHENT. de nupt. §. quoniam mater. col. 4. tit. 1. Nov. 22. cap. 47.

ET cum solis fratribus, & cum solis sororibus, & cum permixtis vocantur matres in virilem [4] portionem.

De exheredatione.

In AUTHENT. ut cum de appellat. cogn. §. sancimus itaque. §. si vero contigerit. col. 8. tit. 16. al. 12. Novell. 115. cap. 4.

IN testamento quoque non licet liberis parentes excludere, nisi justa causa exheredationis inferatur, quæ septenario numero nova constitutione distribuitur: alioquin rescinditur testamentum circa institutiones: nam in cæteris [5] perseverat [6].

De parentibus, fratribus, sororibus defuncti.

In AUTHENT. de hered. ab intestat. venient. §. consequens. & §. sequenti col. 9. tit. 1. Novell. 118. cap. 2.

DEfuncto sine liberis filio, parentes, si soli sunt, succedunt salva gradus [7] sui prærogativa: si pari [8] gradu sunt, pariter succedunt: paternis [9] quidem dimidia, maternis vero alia dimidia delata, licet sit dispar eorum numerus. † Sed si cum parentibus fratres & sorores utrinque defuncti conjuncti supersint: vocantur cum ascendentibus gradu proximis, ita ut viriles portiones fiant, exclusa prorsus omni differentia sexus & patriæ potestatis, ubi nulla secundarum nuptiarum fit mentio.

TIT. LVII.
AD SENATUSCONSULTUM ORFITIANUM [10].

De consanguineis, & matre & filia defunctæ.

1. Imp. ALEXANDER A. Evangelo.

SI intestatæ mulieri consanguinei existant, & mater [11], & filia; ad solam filiam ex Senatusconsulto Orfitiano hereditas pertinet. PP. 15. Kal. Febr. FUSCO II. & DEXTRO CONSS. 226.

De portionibus.

2. Impp. DIOCLET. & MAXIMIAN. AA. & CC. Metrodoræ.

NOn pro numero superstitum mortis matris tempore: sed succedentium materna scinditur hereditas. Quapropter si mater vestra te, & uno fratre emancipatis; duobus autem aliis in patria positis potestate superstitibus, diem functa est: & hi, qui in potestate patris fuerant, priusquam [12] maternam hereditatem sibi quærerent, rebus humanis exempti sunt [13]: inter duos tantum viriles non ambigitur factas portiones. S. 7. Kalend. April. *Sirmii*, AA. CONSS.

Pro herede gestio.

3. Iidem AA. & CC. Julianæ.

MAtri intestato defunctæ secundum Orfitianum Senatusconsultum, citra [14] bonorum possessionem filia pro herede [15] gerendo, succedere non prohibetur. S. 12. Kal. Novemb. AA. CONSS.

De liberis & parentibus defuncti, defunctæve.

4. Imppp. GRATIAN. VALENTINIAN. & THEODOS. AAA. ad Hilarianum [16] P. V.

QUotiens [17] de emancipati filii, filiæve successione tractatur: filiis ex his genitis deferatur intacta pro solido successio; neque [18] ulla [defuncti] defunctæve patri, matrive concedatur intestatæ successionis hereditas. Dat. 15. Kal. Mart. *Mediolani*, MEROBAUDE II. & SATURNINO CONSS.

De muliere illustri.

5. Imp. JUSTINIANUS A. Demostheni P. P.

SI qua illustris [19] mulier filium ex justis nuptiis procreaverit, & alterum spurium habuerit, cui [20] pater incertus sit: quemadmodum res maternæ ad eos perveniant, sive tantummodo ad liberos justos, sive etiam [ad] spurios, dubitabatur. Sancimus itaque, ut [21] neque ex testamento, neque ab intestato, neque ex liberalitate inter vivos habita, justis liberis existentibus, aliquid penitus ab illustribus matribus ad spurios perveniat: cum in mulieribus ingenuis [22], & illustribus (quibus castitatis [23] observatio præcipuum debitum est) nominari spurios, satis injuriosum [24], satisque acerbum, & nostris temporibus indignum esse judicemus. Et hanc legem ipsi pudicitiæ [25], quam semper colendam censemus, merito dedicamus. † Sin autem concubina liberæ conditionis constituta filium, vel filiam ex licita [26] consuetudine ab homine libero [27] habita procreaverit, eos [28] etiam cum legitimis liberis ad materna venire bona, quæ jure legitimo in suo patrimonio possidet, nulla dubitatio est. Dat. 15. Kal. Octob. *Chalced.* DECIO V. C. CONS. 251.

De mora in libertate præstanda.

6. Idem A. Juliano P. P.

QUidam ancillæ suæ per fideicommissum libertatem reliquit, eo autem, a quo libertas relicta est, moram [29] in libertate præstanda faciente, peperit ancilla; & esse [eum] quidem ingenuum puerum, vel puellam qui post moram nati sunt, omnes veteris juris auctores consentiunt: dubitabatur autem inter eos, si matri morienti posset succedere: hujusmodi itaque dubitationem eorum decidentes [30], ulterius eam procedere non patimur: sed sancimus eandem [31] matris progeniem heredem ab intestato ei posse existere: salvo jure legitimo ex auctoritate Senatusconsulti Orfitiani proli servando, & tam matre ex Senatusconsulto Tertulliano, quam prole ex Orfitiano Senatusconsulto invicem ad suas hereditates venientibus. Dat. Kal. Octob. *Constant.* LAMPADIO, & ORESTE, VV. CC. CONSS.

TIT. LVIII.
DE [32] LEGITIMIS [33] HEREDIBUS.

De fratribus & sororibus.

1. Imp. ALEXANDER A. Cassio & Hermionæ.

IN successione, quæ titulo consanguinitatis vel in bonorum possessione, quæ proximitatis nomine competit, tam fratres [34], quam sorores pari jure esse, licet [35] non [ex] eadem matre suscepti sunt, jus certum est. Nec huic derogatur, quod amitas [36] vestras ab avo vestro dotatas [37] fuisse proponitis. P P. Non. Maji, MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

De separatione bonorum.

2. Imp. GORDIANUS A. Tatianæ, & aliis.

SI ejus, quæ vos heredes instituit, patri hereditatem non quæsistis, posteaque mortuo patre, ac repudiata [38] ejus hereditate, defunctæ successionem agnovistis: ea, quæ bonorum sunt defunctæ, ab his separari, quæ patris vestri fuerunt, præses provinciæ non ignorabit. PP. 6. Id. April. GORDIANO A. & AVIOLA CONSS. 240.

De sorore consanguinea & filiis fratris.

Soror fratris filio antefertur civili ac prætorio jure ex gradus prioritate. Bald.

3. Imp. DECIUS A. Asclepiodotæ.

COnsanguinitatis jure, & fœminas [39] ad intestatorum successionem admitti posse, explorati [40] juris est. Proinde cum fratris tui intestato [41] mortui ad te consanguinitatis jure hereditas pertineat: nulla ratione alterius [42] fratris tui filii ad eandem successionem adspirare desiderant: nam & cessante jure agnationis in persona omnium, prætorii juris beneficio ad te potius, quæ secundum gradum obtines, hereditas pertinet, quam ad fratris tui filios, qui in tertio gradu constituti sunt. P P. 2. Non. Decemb. DECIO A. & GRATO CONSS. 251.

De fratribus, & filiis fratrum, & his qui post eos vocantur.

In AUTHENT. de hered. ab intestato venient. §. reliquum. col. 9. tit. 1. Novell. 118. cap. 2. & ut fratrum fil. §. 1. col. 9. tit. 10. al. 7. Novell. 127. cap. 1.

CEssante [43] successione lineæ descendentis, & ejus quæ sola sit ascendentis, vocantur primo [44] fratres, fratrisque præmortui filii in stirpes. Dico autem de fratre, ejusque fratris filiis, qui ex utroque parente

1 Sacra paterna quid, dixi plenissime in *l.* 10. §. 1. *J. de adoption.* adde *l. ult. supr. de curat. furiosi. l.* 3. *supr. de suis. l.* 3. *infr. de bonis matern. l.* 31. *supr. de fideic. l.* 1. §. *ult. J. de annali except. l.* 12. *supr. de collat.* Habebant veteres sacra propria & privata. Cic. 2. *de leg.* 7. Val. 7. 2 *In dimidiam.* Hal. hodie in virilem. *Auth.* & *cum solis. J. h. t.* 3 i. e. si matri concurrunt fratres simul & sorores defuncti. 4 Olim cum solis sororibus vocabatur, & ita abrogatur pars legis superioris. 5 Id est, legatis & fideicommissis. dixi ad *Nov.* 115. *c.* 3. *in fin.* 6 Olim ita non fuit, dixi ad *d. c.* 3. 7 Ut qui prior gradu fuerit, prior succedat. 8 Pares gradu pariter succedunt. 9 Filio filiave defunctis, una dimidia paternis parentibus, altera maternis cedit. Mirum quod non dixerit: Paterna paternis, materna maternis cedere, ut *l.* 13. *infr. de legit. her.* Goth. Vid. Valentin. Forster. *de Successionibus lib.* 3. *c.* 11. *num.* 6. & 7. Ans.

10 Dixi ad *L.* 38. *D.* 17. adde Paul. 4. *sentent.* 10. quo filii & filiæ succedunt matri intestatæ. 11 In successione matris, filia matris consanguineis fratribus, & agnatis ex transverso omnibus defunctæ præfertur. adde *l.* 1. *ff. Inst. eod. in princ.* Id est, Descendentes præferuntur adscendentibus. *l.* 4. *J. h. t.* successio magis descendit, quam ascendit, si mulier extantibus matre & filia decedit, ad filiam defunctæ hereditas pertinet. *Synops. Basil.* 45. *tit.* 1. *c.* 36. 12 *l.* 7. *supr. de jur. delib.* 13 Deficientis portio adcrescit, reliquis adeuntibus. 14 Liberi citra bonorum possessionem matri succedunt. facit *l.* 4. *infr. tit. prox.* Cur ita? quia non prætoris, sed senatusconsulti beneficio admittuntur ad successionem. *l.* 1. *C. Th. de legit. hered. l.* 1. *C. Theod. de cretionib. bonor. sublat. l.* 3. *ff. unde legitim.* 15 Sola aditione. Paul. 4. *sent.* 10. §. *ult.* 16 Ad Hilarium P. P. *l.* 3. *C. Theod.* 17 *l.* 3. *C. Theod. de legitim. hered.* 18 Descendentes præferuntur ascendentibus. *l.* 1. *supr. h. t.* 19 Spurius nulla in parte matri illustri, cui legitimi alii liberi sunt, ab intestato succedit: quin ne quidem inter vivos donatione quidquam ab ea accipere potest: matri vero concubinæ liberæ conditionis una cum ejus aliis liberis ex nuptiis legitimis procreatis succedit, qui ex ea concubinatu natus. *ut hic. Synops. Basil.* 45. *tit.* 1. *c.* 36. *l.* 3. *supr. solut. matrim.* 20 Spurius, cui pater incertus. dixi ad *Nov.* 89. *c.* 15. 21 Matri illustri, cui legitimi sunt liberi, non succedit spurius, *ut hic*: non illustri, succedit. *vers. Sin autem. J. eod.* 22 Aliud in ingenuis & vilibus. Roland. a Valle 1. *consil.* 74. *n.* 21. 23 Quo mulier illustrior, eo castior esse debet. 24 Injuriosum satis est illustri mulieri, spurios habere. 25 Pudicitiæ cultus. 26 Concubinatus Romanis licita fuit consuetudo atque conjunctio. dixi ad *l.* 1. *supr. de concubin.* adde *l.* 3. *ff. d. t.* 27 Aliud si ab homine servilis conditionis, aut libero quidem, sed uxorem habente. dixi ad *Nov.* 89. *cap.* 15. quod tamen Rolandus a Valle non admittit 1. *cons.* 74. *n.* 32. 28 Quid: vulgo quæsito filio poteſtne mater donare? posse ex hoc loco notatur. Capella Tholosana *quæst.* 192. 29 Qui post moram fideicommissariæ matris libertati factam nascuntur, ingenui sunt, *ut hic. l.* 1. §. 3. *l.* 2. §. 3. *vers. Et in. ff. ad SC. Tertull. l.* 1. §. 1. *ff. de suis.* ideoque matri succedunt. *vers. fin. J.* & *l.* 2. §. 3. *ff. ad SC. Tertull.* 30 Hæc est 38. decisio ex quinquaginta novis Justiniani. vid. Inglois. *Ans.* 31 Id est ita natam, ita susceptam post moram fideicommissariæ libertatis matri factam.

32 *Pars secund. tit.* 16. *ff. lib.* 38. *Nov.* 118. *c.* 3. 33 Id est agnatis, quo nomine primo intellige fratres consanguineos. 34 Fratres & sorores ad successionem pariter admittuntur. 35 Hodie consanguinei & uterini simul potiores sunt aliis, qui solummodo consanguinei, vel solummodo uterini. *Nov.* 84. *c.* 1. §. 1. 36 Vid. Cuj. 18. *obs. ult.* 37 Dotem non conferunt sorores, cum agitur de hereditate fratris, sed cum de hereditate patrum. 38 Post repudiatam hereditatem patris, filius eam sibi vivente patre delatam adire potest: & separationem bonorum petere, *ut hic* & *l.* 21. *ff. de adq. vel omitt. her.* 39 Non tamen ultra consanguineorum gradum, idque lege Voconia. vid. Cujac. *hic.* 40 Et quidem lege 12. tabularum. dixi ad *l.* 12. *tab. lib.* 2. *tit.* 20. §. 13. 41 Intestato fratri soror potest succedere. 42 Olim fratres, vel sorores defuncti præferebantur alterius fratris, aut sororis liberis, *ut hic*, & *l.* 14. *J. h. t.* Hodie repræsentationis beneficium fratris filiis concessum est. *Novell. Justin.* 127. 43 Id est, si nulli sint defuncto descendentes aut ascendentes, quemadmodum succedatur. 44 Frater (quo vocabulo sororem intellige) fratri succedit. Fratres defuncti fratrumque præmortuorum filii in stirpes concurrunt: fratres intellige ex utroque parente conjunctos: fratrum vero filios, fratrum ex utroque parente conjunctorum liberos.

parente